

Sygn. akt I A Ca 1044/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Robert Obrębski (spr.)

Sędziowie: SA Dorota Markiewicz

SO (del.) Tomasz Wojciechowski

Protokolant: ref. staż. Katarzyna Wielgosz

po rozpoznaniu w dniu 29 listopada 2013 r. w Warszawie

na rozpoznaniu sprawy z powództwa J. M.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Warszawie

o ochronę dóbr osobistych

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 20 maja 2013 r.

sygn. akt I C 1074/12

1. oddala apelację;

2. zasądza od J. M. na rzecz Skarbu Państwa –Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 270 (dwieście siedemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt IA Ca 1044/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 4 października 2012 r., skierowanym przeciwko Skarbu Państwa – Prezesowi Sądy Apelacyjnego w Warszawie, J. M. wniósł o zasądzenie od strony pozwanej symbolicznej złotówki wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia z art. 448 k.c., domagał się zobowiązania strony pozwanej do usunięcia skutków naruszenia swoich dóbr osobistych, w wyniku opublikowania w (...)obwieszczenia lustracyjnego dotyczącego powoda, przez jego usunięcie ze wskazanego dziennika urzędowego w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się wyroku wydanego w tej sprawie i podnosił, że w wyniku wygrania osobnej sprawy przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w Strasburgu, postępowanie lustracyjne prowadzone przeciwko powodowi zostało wznowione, orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Warszawie, na podstawie których wskazane obwieszczenie lustracyjne zostało opublikowane, zostały uchylone i sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania.

Strona pozwana wnosila o oddalenie powództwa, zaprzeczała, aby Prezes Sądu Apelacyjnego podejmował bezprawne działanie, kierując do publikacji orzeczenie lustracyjne po tym, jak oddalona została skarga kasacyjna powoda, zwłaszcza że w wyniku wznowienia postępowania, sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania i nie

została jeszcze zakończona. Strona pozwana kwestionowała ponadto sposób, w jaki powód domagał się niemajątkowej ochrony swoich dóbr osobistych, twierdziła bowiem, że ustawa z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych reguluje rodzaje aktów, które mogą podlegać publikacji w(...) nie przewiduje natomiast usunięcia obwieszczenia, które zostało opublikowane.

Wyrokiem z dnia 20 maja 2013 r. Sąd Okręgowy oddalił powództwo oraz odstąpił od obciążenia powoda kosztami postępowania poniesionymi przez pozwanego. Na podstawie dokumentów złożonych przy pozwie, Sąd Okręgowy ustalił, że orzeczeniem z dnia 5 stycznia 2005 r., Sąd Apelacyjny w Warszawie uznał, że J. M. złożył niezgodne z prawną oświadczenie lustracyjne przewidziane art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944 – 1990 osób pełniących funkcje publiczne. Wydane orzeczenie, jak ustalił Sąd Okręgowy, zostało utrzymane w mocy orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 maja 2006 r., odwołanie wniesione przez pełnomocnika powoda nie zostało bowiem uwzględnione, orzeczeniem z dnia 22 maja 2007 r. Sąd Najwyższy oddalił natomiast kasację powoda. Sąd Okręgowy ustalił, że orzeczeniem z dnia 14 maja 2010 r., oddalony został także wniosek powoda o wznowienie zakończonego postępowania lustracyjnego oraz że w wykonaniu regulacji zawartej w powołanej ustawie, w (...), zostało opublikowane obwieszczenie Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 12 lipca 2007 r. o podaniu do publicznej wiadomości prawomocnego orzeczenia stwierdzającego niezgodność z prawdą oświadczenia lustracyjnego złożonego przez J. M..

Sąd Okręgowy ustalił ponadto, że prawomocnym wyrokiem z dnia 14 czerwca 2011 r., Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu stwierdził, że w postępowaniu lustracyjnym prowadzonym wobec J. M. doszło do naruszenia przepisu art. 6 § 1 w zw. z art. 6 § 3 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, wskazał ponadto w tym wyroku, iż „, stwierdzenie naruszenia stanowi samo w sobie wystarczające zadośćuczynienie za jakąkolwiek poniesioną szkodę niematerialną (”’). Wyrokiem Sądu Najwyższego z 2 lutego 2012 r., II KO 80/11, jak ustalił Sąd Okręgowy, wznowione zostało postępowania lustracyjne wobec powoda, uchylone zostały orzeczenia wydane przez Sąd Apelacyjny z dnia 5 stycznia 2006 r. oraz w dniu 30 maja 2006 r. i sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy w Koszalinie, przed którym w dalszym ciągu jest prowadzona według zmienionym przepisów powołanej ustawy. Sąd Okręgowy ustalił ponadto, że pismem z dnia 3 maja 2012 r., skierowanym do Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie, powód domagał się niezwłocznego doprowadzenia do odwołania obwieszczenia opublikowanego w (...), nie uzyskał jednak takiego zapewnienia, w piśmie z dnia 11 maja 2012 r. Prezes Sądu Apelacyjnego uznał to żądanie za bezzasadne oraz wskazał, że właściwe czynności są uzależnione od zakończenia sprawy lustracyjnej, przekazanej do ponownego rozpoznania, należą ponadto kompetencji sądu prowadzącego postępowanie.

Oceniając ustalone okoliczności, Sąd Okręgowy podzielił argumentację strony pozwanej, omówił zastosowanie przepisów powołanych przez powoda jako podstawa prawna roszczeń dochodzonych w tej sprawie, wskazał na przesłanki udzielenie ochrony przewidzianej art. 24 i 448 k.c. oraz uznał, że opublikowanie obwieszczenia Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 12 lipca 2007 r. w(...)r. nie naruszało prawa, obowiązek podjęcia tego działania był przewidziany art. 28 powołanej ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r., w sprawie lustracyjnej dotyczącej powoda kasacja została bowiem oddalona przez Sąd Najwyższy, z przepisów powołanej ustawy 20 lipca 2000 r. nie wynika zaś, aby opublikowane obwieszczenie mogło zostać usunięte, rodzaje aktów, które mogą zostać opublikowane w (...), zostały natomiast, jak uznał Sąd Okręgowy, uregulowane wyczerpująco art. 10 tej ustawy, nie zostało natomiast przewidziane usunięcie obwieszczenia, które zostało opublikowane. Sąd Okręgowy nie dopatrywał się podstaw uwzględnienia żądania pozwu, z tego powodu oddalił powództwo w całości, zaś o kosztach procesu orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., uwzględnił bowiem szczególne okoliczności związane z przedmiotem tej sprawy oraz negatywne dla powoda skutki opublikowania obwieszczenia Prezesa Sądu Apelacyjnego.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł powód. Zaskarżając ten wyrok w całości, powód zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie art. 24 k.c. poprzez uznanie, że odmowa odwołania przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie obwieszczenie opublikowanego w (...) r. nie jest bezprawna, oraz pominięcie, że Sąd Najwyższy

wznosił postępowanie lustracyjne i uchylił orzeczenia, na podstawie których wskazane obwieszczenie zostało podane do publicznej wiadomości, odpadała więc podstawa prawna podjęcia przez pozwanego działania naruszającego dobra osobiste powoda. Na podstawie podanego zarzutu powód wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku w całości, uwzględnienie powództwa przez zasądzenie na rzecz powoda jednego złotego z odsetkami za okres podany w pozwie, nakazanie stronie pozwanej cofnięcia informacji podanej we wskazanym obwieszczeniu i zamieszczenia stosownej informacji w „(...)”^(...) oraz w „(...)”^(...) oraz jej obciążenie kosztami postępowania za obie instancje. W odpowiedzi na apelację strona pozwana wniosła o jej oddalenie oraz zasądzenie do powoda kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie. Ustalenia Sądu Okręgowego były prawidłowe, wszystkie wynikały z dokumentów stanowiących orzeczenia wydane w sprawach przywołanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku oraz z treści obwieszczenia ogłoszonego w (...) r., nie były sporne między stronami, nie zostały też zakwestionowane w apelacji, w całości zostały więc przyjęte za podstawę rozstrzygnięcia o jej zasadności, jednakże podniesione w niej zarzuty nie zasługiwały na uwzględnienie, Sąd Apelacyjny nie dopatrywał się bowiem naruszenia art. 24 k.c. przez Sąd Okręgowy, stwierdził także z urzędu, że nie zachodziły przesłanki do zastosowania art. 448 k.c. na korzyść powoda, w apelacji którego nie został podniesiony zarzut naruszenia tego przepisu, powinnością Sądu Apelacyjnego było jednak ocenienie trafności rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego w pełnym zakresie dotyczącym zastosowania prawa materialnego w zaskarżonym wyroku (por. zwłaszcza uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07).

Subiektywne przekonanie powoda o bezprawności działania pozwanego Skarbu Państwa, reprezentowanego przez Prezesa Sądu Apelacyjnego, nie było wystarczające do uwzględnienia apelacji wniesionej w tej sprawie, przy ocenie przesłanek zastosowania art. 24 k.c., uwzględnieniu podlegają bowiem kryteria obiektywne, w szczególności w zakresie zgodności działania strony pozwanej, które zostało uznane w pozwie z przyczynę naruszenia dóbr osobistych powoda, z obowiązującymi przepisami prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 1997 r., III CKN 3/97, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2001 r., V CKN 195/01, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2004 r., V CK 69/04, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2005 r., I CK 346/04, por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 10 października 2005 r., IA Ca 353/05 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7 listopada 2012 r., IA Ca 612/12). Nie ulega w każdym razie wątpliwości, zwłaszcza w świetle powołanych orzeczeń, że działanie w granicach obowiązującego prawa wyłącza zasadność powództwa opartego na art. 24 k.c., pośrednio natomiast przesądza o bezzasadności roszczenia dochodzonego na podstawie art. 448 k.c., nie pozwala tym samym na pociągnięcie strony pozwanej do odpowiedzialności określonej w powołanych przepisach. Ciężar wykazania zgodności działania podanego na uzasadnienie powództwa, opartego na tych przepisach, spoczywa wprawdzie na stronie pozwanej, jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 października 2005 r., V CK 259/05, w rozpoznawanej sprawie strona pozwana nie miała jednak trudności z wywiązaniem z tego ciężaru, wystarczające było bowiem powołanie się na treść art. 28 powołanej ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r. Zasadnie więc Sąd Okręgowy uznał, że oddalenie kasacji, którą powód wniósł od orzeczenia Sądu Apelacyjnego z dnia 30 maja 2006 r., postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2007 r., nakładało na Prezesa Sądu Apelacyjnego obowiązek opublikowania, w (...), obwieszczenia, którym do publicznej wiadomości zostało podane orzeczenie Sądu Apelacyjnego z dnia 5 stycznia 2005 r. Dodać należy, że oczywistym naruszeniem prawa przez Prezesa Sądu Apelacyjnego byłoby zaniechanie opublikowania tego obwieszczenia w sytuacji, gdy postępowanie lustracyjne zostało prawomocnie zakończone, zaś Sąd Najwyższy oddalił kasację wniesioną przez powoda. Podjęcie działania nakazanego przepisami powołanej ustawy w opisanym stanie faktycznym nie może zostać uznane za bezprawne, z obiektywnego punktu widzenia odmiennej oceny nie może uzasadniać skorzystanie przez powoda z postępowania przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, ze względu na zakończenie którego postępowanie lustracyjne zostało wznowione, wydane orzeczenia zostały więc uchylone, zaś sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania. Pogląd skarżącego, który wyrażał odmienne stanowisko przed Sądem Okręgowym oraz w apelacji, nie zasługiwał na uwzględnienie, został bowiem oparty na wspólnej ocenie dwóch różnych elementów, nie uwzględniał ponadto relacji występującej pomiędzy podstawą opublikowania spornego

obwieszczenia a dokonaniem tej czynności oraz jej charakterem. Publikując obwieszczenie z dnia 12 lipca 1997 r., Prezes Sądu Apelacyjnego wykonywał obowiązujące w tym zakresie przepisy ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r., działał więc zgodnie z prawem, odmiennej oceny legalności tej czynności nie mogło więc podważyć nawet uchylenie przed Sąd Najwyższy, w wyniku wznowienia postępowania lustracyjnego, orzeczeń Sądu Apelacyjnego z dnia 5 stycznia 2005 r. oraz z dnia 30 maja 2006 r., zgodne z prawem działanie nie może bowiem zostać uznane następczo za bezprawne. Naruszenie przepisów prawa, stwierdzone we właściwym trybie postępowania, może stanowić podstawę do wznowienia postępowania, nie uzasadnia natomiast przyjęcia, że wykonanie prawomocnego orzeczenia zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami było bezprawne. Odróżnić więc należy sam sposób zakończenia postępowania lustracyjnego w stosunku do czynności wykonawczej podjętej przez Prezesa Sądu Apelacyjnego, która została zrealizowana zgodnie z prawem, nie mogła więc zostać uznana za bezprawną. W sytuacji, gdy powód opierał roszczenia dochodzone w tej sprawie na okoliczności opublikowania w(...)r. obwieszczenia Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia (...)r., nie twierdził natomiast, że jego podstawą jest wydanie przez Sąd Apelacyjny orzeczeń, które zostały uchylone wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2012 r., brak było podstaw do uznania zasadności powództwa wniesionego w tej sprawie, strona pozwana wykazała bowiem zgodność z prawem działania Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Powód nie opierał powództwa na okoliczności wydania przez Sąd Apelacyjny dwóch orzeczeń, które zostały uchylone w wyniku wznowienia zakończonej sprawy lustracyjnej, wskazać jednak należy, że przekazanie tej sprawy do ponownego rozpoznania oraz dalsze toczenie się wznowionego postępowania przed Sądem Okręgowym w Koszalinie uniemożliwiłoby uwzględnienie powództwa także na tej podstawie faktycznej, wskazane postępowanie nie zostało bowiem jeszcze zakończone, nie jest tym samym możliwe wykazanie, że wydane orzeczenia naruszały dobra osobiste powoda, wynik toczącej się sprawy lustracyjnej nie jest bowiem jeszcze przesądzony.

Na uwzględnienie nie zasługiwał ponadto zarzut apelacji, jakoby odmowa usunięcia z (...) opublikowanego w jego treści obwieszczenia Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 12 lipca 2007 r. miała charakter bezprawny, tego rodzaju ocenie nie podlega bowiem działanie mające doprowadzić do usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych strony powodowej, lecz działanie, w wyniku którego zostały one naruszone. Sposób udzielenia powodowi ochrony prawnej na podstawie art. 24 k.c. podlega ocenie organów orzekających, w ramach której należy uwzględnić nie tylko treść oraz adekwatność działania objętego żądaniem w stosunku do zdarzenia będącego przyczyną naruszenia dóbr osobistych osoby pokrzywdzonej, zbadać również należy, czy oczekiwane od pozwanego działanie jest zgodne z obowiązującymi przepisami prawa oraz czy jest możliwe do wykonania. Oceniając zasadność żądania zgłoszonego w tej sprawie w tym zakresie, Sąd Okręgowy trafnie uznał, że w części dotyczącej oczekiwanej przez powoda ochrony niemajątkowej, nie jest możliwe uwzględnienie żądania pozwu, przepisy powołanej ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. nie przewidują bowiem możliwości usunięcia tych aktów, które zostały opublikowane, czynność faktyczna, nawet wywołująca istotne skutki prawne, w tym informacyjne, nie może zostać bowiem uznana za niebyłą, nie może też zostać odwołana albo cofnięta, na zasadach obowiązujących składanie oświadczeń woli albo wiedzy, nie jest natomiast możliwe, ani zgodne z prawem, fizyczne usunięcie(...) z wszystkich lub dostępnych egzemplarzy (...)r. Powód powinien w inny sposób dochodzić ochrony swoich praw po zakończeniu wznowionego postępowania lustracyjnego, jeżeli zostanie ono zakończone w sposób korzystny dla skarżącego, nie może natomiast żądać od pozwanego podjęcia niemożliwego działania, które nie znajduje uzasadnienia w przepisach regulujących wydawanie(...), w celu usunięcia skutków zgodnego z prawem działania, które podjął Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie, publikując w (...) r. obwieszczenie dotyczące skarżącego. Z podanych przyczyn apelacja powoda nie zasługiwała na uwzględnienie.

Oddalenie apelacji uzasadniało obciążanie powoda kosztów postępowania poniesionymi przez pozwanego w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym. Na podstawie art. 98 § 1 i 3, art. 108 § 1 k.p.c. i § 11 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie i ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, Sąd Apelacyjny zasądził od powoda na Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 270 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według stawki minimalnej obowiązującej przed Sądem Apelacyjnym w sprawach o ochronę dóbr osobistych, nie znalazł natomiast podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c. na korzyść powoda.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie powołanych przepisów i art. 385 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.